

Hospital Universitari
MútuaTerrassa

Unitat Docent de Reumatologia

Itinerari formatiu

ITINERARI FORMATIU DE REUMATOLOGIA

Coordinadora: Dra. Mònica Rodríguez Carballeira (cap d'estudis)

Autores:

Dra. Georgina Salvador (tutora de residents de la unitat docent)

Dra. Silvia Martínez (cap de servei)

Centre: Hospital Universitari MútuaTerrassa

Data d'elaboració: Maig 2010

Data d'aprovació pel Comitè de Docència: 22/06/2010

Data d'aprovació pel Comitè Executiu Assistencial: 15/10/2015

Número de revisió: 2a edició. 23/04/2015

Índex

1. Introducció	4
2. Definició	4
3. Objectiu de l'itinerari formatiu	4
4. Serveis i unitats implicats en l'itinerari formatiu	5
5. Rotacions de primer any	5
6. Rotacions de segon any	7
7. Rotacions de tercer any	10
8. Rotacions de quart any	11
9. Pla de l'itinerari formatiu	12
10. Cursos, sessions i activitat investigadora	13
11. Altres	14

1. Introducció

D'acord amb l'article 11.2 del Reial decret 183/2008, pel qual es determinen i classifiquen les especialitats en ciències de la salut i es desenvolupen determinats aspectes de sistema de formació sanitària especialitzada, els comitès de docència han d'aprovar els itineraris formatius que elaboraran els tutors de residents de cada unitat docent.

2. Definició

L'**Itinerari formatiu** és un manual informatiu sobre la formació especialitzada en una determinada unitat docent del nostre centre, on es descriuen les competències que ha d'adquirir el resident al llarg de la seva formació i el grau de supervisió que tindrà.

Aquesta informació es complementa amb la **guia de cada servei**, on s'expliquen l'organització de cada unitat docent i la seva activitat, i amb la **Guia d'acollida del nou resident**, comuna a tots els residents de l'HUMT, on s'indiquen el pla de formació comuna, l'organització de les estructures docents i els mecanismes evaluadors.

3. Objectiu de l'itinerari formatiu

L'objectiu primordial de l'itinerari formatiu és descriure l'adaptació, d'acord amb les característiques pròpies de cada unitat docent, del programa de formació de l'especialitat dissenyat per la Comissió Nacional. S'hi detallen els objectius i el grau de supervisió de cada rotació i/o any de residència, i a partir d'aquí s'elaboren els plans individuals de formació de cada resident. Per tant, aquest itinerari ha de ser adaptable a la capacitat docent reconeguda de la unitat docent.

Els plans individuals de formació de cada resident tenen com a objectiu que els residents disposin d'una guia docent personalitzada, on es detalla quines rotacions ha de fer al llarg de la seva residència.

Reumatologia	
Itinerari formatiu	Abril 2015

4. Serveis i unitats implicats en l'itinerari formatiu

Són tots aquells serveis i unitats que, independentment de la seva titularitat, es consideren necessaris per impartir la formació especialitzada, d'acord amb el que estableix el programa oficial.

4.1. Serveis implicats del propi centre

	Servei	Tutor
Obligatòries	Medicina Interna	Dra. Estrada, Dr. Moré
	Urgències	Dra. Gema Muñoz
	Especialitats mèdiques: Dermatologia, Neurologia, Infeccions	Adjunts corresponents
Opcionals	Cirurgia Ortopèdica i Traumatologia	Dr. Bartra
	Rehabilitació	Dra. Abril
	Anestèsia Clínica del Dolor	Dra. Pérez

4.2. Rotacions externes en altres centres

Servei	Unitat	Cap
Reumatologia Pediàtrica	Hospital Vall d'Hebron	Dr. Alegre Dra. Modesto
Reumatologia Malalties Sistèmiques	Hospital Universitari Germans Trias i Pujol (HUGTP)	Dr. Olivé

5. Rotacions de primer any

Els dos primers mesos, el resident fa rotació pel Servei de Reumatologia, com a presa de contacte inicial.

ROTACIÓ: MEDICINA INTERNA

Duració: 6-7 mesos

Facultatiu responsable: Dr. Moré

Objectius competencials

- Adquirir domini en la realització de la història clínica i l'exploració física general, així com en la presa de decisions diagnòstiques i terapèutiques del malalt ingressat i del malalt agut.

Reumatologia	
Itinerari formatiu	Abril 2015

- Assolir el maneig de tècniques diagnòstiques i terapèutiques bàsiques: maniobres de ressuscitació cardiopulmonar, paracentesis, toracocentesis i puncions lumbars.
- Conèixer el tipus de medicaments que es requereixen per al tractament del pacient: antihipertensius, antibiòtics, vasoactius, etc.

Metodologia

- El resident acompanyarà el personal facultatiu en les seves visites a planta i consulta externa, i serà sempre supervisat físicament.
- Realitzarà, sempre ajudat i supervisat per un altre facultatiu, les tècniques diagnòstiques i terapèutiques pertinents.
- Assistirà a les sessions clíniques i bibliogràfiques del servei.

ROTACIÓ: UNITAT ESPECÍFICA DE SÈPTICS OSTEOARTICULARS (MEDICINA INTERNA)

Duració: 2 mesos

Facultativa responsable: Dra. Gómez

Objectius competencials

- Conèixer les bases del maneig mèdic i quirúrgic de la patologia infecciosa i específicament de la patologia sèptica osteoarticular.
- Adquirir experiència en la realització de la història clínica i l'exploració física d'aquests pacients.
- Conèixer les principals pautes d'antibiòtics i els protocols específics de tractament per a cada indicació.

Metodologia

- El resident acompanyarà l'adjunt responsable en les visites dels pacients ingressats i durant el seguiment a la consulta ambulatoria.
- S'encarregarà, sempre supervisat, de la confecció de la història clínica i l'exploració física d'aquests pacients.

ROTACIÓ: URGÈNCIES

Duració: 1 mes

Facultativa responsable: Dra. Gema Muñoz

Objectius competencials

- Adquirir els coneixements necessaris per identificar patologies urgents i iniciar-se en l'atenció immediata d'aquests pacients.
- Adquirir habilitats per a l'anamnesi i l'exploració física del pacient urgent, així com per a l'ús responsable d'exploracions complementàries i tècniques diagnòstiques.
- Aprendre tècniques diagnòstiques: toracocentesi, paracentesi i punció lumbar, sempre amb la supervisió d'un adjunt o un resident gran.

Reumatologia	
Itinerari formatiu	Abril 2015

- Conèixer els principals fàrmacs d'interès en el tractament de la patologia urgent.
- Conèixer els principals codis i protocols d'actuació en patologia urgent.
- Desenvolupar tècniques de comunicació amb els pacients, familiars, altres especialistes i personal sanitari no mèdic.

Metodologia

- El resident observarà el facultatiu, posteriorment assistirà amb ell i finalment farà ell sol les exploracions diagnòstiques, sempre supervisat per un adjunt responsable.
- Assistirà a les sessions clíniques generals d'urgències, on es comentaran els pacients de la guàrdia.

6. Rotacions de segon any

ROTACIÓ: SERVEI DE NEUROLOGIA

Duració: 2 mesos

Facultativa responsable: Dra. Bonaventura

Objectius competencials

- Adquirir maneig en l'exploració clínica del sistema nerviós perifèric i en les principals patologies relacionades.
- Conèixer les bases de les exploracions complementàries específiques del seu estudi, especialment l'electromiograma.

Metodologia

- El resident assistirà a la consulta externa amb l'adjunt responsable, per aprofundir en el diagnòstic, seguiment i diagnòstic diferencial dels processos que afecten el sistema nerviós perifèric.
- Amb l'ajuda de l'adjunt, hauria de saber interpretar a grans trets els resultats d'un electromiograma.

ROTACIÓ: SERVEI DE DERMATOLOGIA

Duració: 2 mesos

Facultatiu responsable: Dr. Vives

Objectius competencials

- Conèixer les bases diagnòstiques i el maneig terapèutic de la patologia dermatològica associada a les malalties reumàtiques.

Reumatologia	
Itinerari formatiu	Abril 2015

- Adquirir experiència en el diagnòstic visual de lesions dèrmiques relacionades amb diferents patologies reumàtiques o amb els efectes secundaris d'alguns immunosupressors.

Metodologia

- El resident assistirà amb un adjunt a les consultes externes per tal de familiaritzar-se en el diagnòstic i tractament d'aquestes malalties.

ROTACIÓ: SERVEI D'ANÀLISIS CLÍNIQUES (IMMUNOLOGIA)

Duració: 1 mes (1 dia/setmana)

Facultatiu responsable: Dr. Pujalte

Objectius competencials

- Conèixer el significat clínic de les principals proves immunològiques sol·licitades en l'estudi de les malalties reumàtiques i autoimmunitàries: anticossos antinuclears, anticossos anticitrul·lina, anticossos anticitoplasmàtics...
- Adquirir experiència en la realització i interpretació de les tècniques d'ELISA i les d'immunofluorescència directa/indirecta emprades en la detecció d'aquests anticossos.

Metodologia

- El resident assistirà al laboratori central amb l'adjunt, com a ajudant, i valorarà conjuntament amb ell algunes de les proves realitzades.

ROTACIÓ: SERVEI D'ANESTESIOLOGIA (CLÍNICA DEL DOLOR)

Duració: 2 mesos

Facultativa responsable: Dra. Pérez

Objectius competencials

- Conèixer les bases fisiopatològiques del dolor, especialment del dolor crònic no maligne.
- Adquirir experiència en el maneig de fàrmacs específics per al dolor no oncològic (opioides menors, opioides majors, fàrmacs adjuvants...) i conèixer els seus efectes secundaris principals.
- Conèixer i aprofundir en les indicacions i la realització de tècniques intervencionistes relacionades amb el tractament del dolor crònic d'origen osteoarticular (bloquejos epidurals, bloquejos de nervis perifèrics, rizòlisi...).

Reumatologia	
Itinerari formatiu	Abril 2015

Metodologia

- El resident assistirà amb un adjunt responsable a la consulta específica de clínica del dolor.
- Assistirà també a quiròfan, com a ajudant, a la realització de tècniques intervencionistes específiques.

ROTACIÓ: SERVEI DE CIRURGIA ORTOPÈDICA I TRAUMATOLOGIA

Duració: 3 mesos

Facultatiu responsable: Dr. Bartra

Objectius competencials

- Aprofundir en el coneixement anatòmic de l'aparell locomotor.
- Conèixer el maneig quirúrgic (indicacions i procediments) de la patologia mecànica i inflamatòria osteoarticular, especialment de les cirurgies correctores o pròtesis en el pacient reumàtic.
- Conèixer l'abordatge multidisciplinari, i especialment el quirúrgic, de la patologia de raquis.
- Adquirir experiència en l'assistència del pacient traumàtic urgent, seguint els protocols específics d'actuació.
- Conèixer els procediments diagnòstics i terapèutics d'Urgències: interpretació de radiografies simples, col·locació de guixos, embenats específics, sutures, etc.

Metodologia

- El resident assistirà, amb els adjunts assignats, al conjunt de la seva activitat assistencial, tant a les consultes externes com als quiròfans.
- Coincidint amb l'inici de la rotació, s'incorporarà al grup de guàrdies del servei, i compaginarà aquesta activitat amb les guàrdies de Medicina Interna fins al final de la residència.
- Durant les guàrdies, assistirà la patologia no quirúrgica de l'aparell locomotor, supervisat per un adjunt de Traumatologia o un resident gran.

ROTACIÓ: SERVEI DE REHABILITACIÓ

Duració: 2 mesos (1-2 dies/setmana)

Facultativa responsable: Dra. Abril

Objectius competencials

- Conèixer les indicacions i els protocols d'actuació dels principals tractaments físics utilitzats en la patologia mecànica degenerativa osteoarticular, la patologia de les parts toves i la patologia dels reumatismes inflamatoris.
- Familiaritzar-se amb l'aplicació de les teràpies principals per part del fisioterapeuta: estimulació nerviosa transcutània, termoteràpia, crioteràpia, làser, etc.

Reumatologia	
Itinerari formatiu	Abril 2015

Metodologia

- El resident assistirà, amb l'adjunt responsable de patologia osteoarticular, a la consulta externa específica i a les interconsultes.
- Assistirà puntualment al gimnàs, amb el fisioterapeuta assignat, per veure el funcionalisme de les principals tècniques aplicades.

ROTACIÓ: MALALTIES SISTÈMIQUES (MEDICINA INTERNA)

Duració: 4 mesos

Facultativa responsable: Dra. Mònica Rodríguez

Objectius competencials

- Conèixer les bases del maneig de les afectacions sistèmiques de les malalties reumàtiques i del teixit connectiu, tant del malalt ingressat com del pacient ambulatori.
- Adquirir domini en la realització de la història clínica i l'exploració física específica, així com en la presa de decisions.
- Familiaritzar-se amb els principals fàrmacs immunosupressors i el seu maneig en aquestes malalties.

Metodologia

- El resident assistirà, sempre supervisat pels adjunts responsables, a la visita mèdica del pacient ingressat i al seu seguiment un cop donat d'alta des de la consulta externa.
- Participarà de forma activa en les sessions específiques del servei.

7. Rotacions de tercer any

Objectius competencials

- Conèixer i dominar les bases de l'anamnesi i l'exploració física reumatològica, així com les tècniques d'artrocentesi i infiltració intraarticular, l'examen del líquid sinovial i les bases de fisioteràpia i educació sanitària del pacient reumàtic.
- Conèixer el maneig terapèutic de les malalties reumàtiques i la indicació i forma d'administració de les principals teràpies que s'administren a l'hospital de dia (teràpies biològiques).
- Aprofundir en algunes tècniques diagnòstiques pròpies d'altres especialitats d'interès per al reumatòleg: radiodiagnòstic, immunologia, etc.

Reumatologia	
Itinerari formatiu	Abril 2015

Rotació

Durant aquest any, el resident de Reumatologia centrarà la seva formació en la visita als malalts ingressats, de consultes externes (generals i monogràfiques, exploracions complementàries i consulta d'infermeria) i ambulatoris (1 dia/setmana), sempre sota la supervisió d'un adjunt responsable. No tindrà consulta pròpia. També es valorarà aquest any la realització d'alguna rotació optativa dins del nostre centre.

- 1. Malalts ingressats.** Atenció directa als malalts ingressats a càrrec de Reumatologia i interconsultes, sota la supervisió directa d'un metge adjunt del Servei de Reumatologia (es determinarà en cada cas).
- 2. Consultes externes (4 dies/setmana).** Assistència a les diverses consultes externes generals i monogràfiques dels diferents adjunts. El resident assistirà a les consultes dels adjunts i hi col·laborarà fent primeres visites que seran supervisades pels responsables de la consulta. Es farà un esquema de rotacions, que inclourà:
 - Consultes externes generals: rotació amb metges del servei (Drs. Martínez, Pujol, Salvador, Riera)
 - Consulta monogràfica d'artritis d'inici: Dra. Rovira
 - Consulta monogràfica de reumatologia pediàtrica: Dra. Riera (dimarts a la tarda)
 - Capilaroscòpies: Dra. Martínez (divendres)
 - Consulta d'infermeria especialitzada: Maria Rusiñol
- 3. Consultes als CAP (1 dia/setmana).** Assistència a les consultes dels CAP, sempre amb un metge adjunt (Dra. Salvador).
- 4. Rotacions externes.** Rotació de dos mesos, segons el que s'hagi pactat, a la Unitat de Reumatologia Pediàtrica de l'Hospital Vall d'Hebron (febrer-març).

8. Rotacions de quart any

Objectius competencials

- Dominar la història clínica i les exploracions bàsiques de l'especialitat.
- Guanyar confiança en les diverses exploracions específiques i consultes monogràfiques pròpies de l'especialitat.
- Guanyar autonomia en la presa de decisions i la indicació de tècniques diagnòstiques i terapèutiques pròpies de l'especialitat.
- Iniciar-se en la investigació clínicoassistencial pròpia de l'especialitat (al mateix centre i, si cal, en una unitat específica d'un centre de referència).

Reumatologia	
Itinerari formatiu	Abril 2015

Rotació

Durant aquest any, el resident de Reumatologia centrarà la seva activitat a les consultes externes (consulta pròpia i exploracions complementàries) i l'hospital de dia i col·laborarà amb l'R3 en les tasques de planta i interconsultes. En cada cas, es podrà valorar la rotació per alguna unitat de Reumatologia de referència en algun tema.

- Malalts ingressats i interconsultes.** Col·laboració amb l'R3.
- Consultes externes:**
 - Consulta externa a càrrec del resident**, on farà primeres visites i revisions de malalts (dirigirà després els casos als diferents adjunts). Sempre tindrà un adjunt de referència per a la supervisió dels casos.
 - Consultes d'exploracions complementàries específiques:**
 - Ecografies:** Dr. Pujol (dimecres)
 - Sinoviortesi isotòpica:** Dr. Pujol (divendres)
- Hospital de dia de Reumatologia.** Dra. Riera i Dra. Rovira (dimecres a la tarda).
- Rotació externa (Servei de Reumatologia de l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol).** L'objectiu és aprofundir en el maneig de pacients complexos afectats per malalties sistèmiques. Durada: 2 mesos (segons el calendari del resident).
- Examen final (opcional).** Es tracta d'un examen final de capacitació atorgat pel Ministeri. Des de l'any 2010, s'està fent en forma de prova pilot i en format ECOE, en el context del congrés nacional de l'especialitat. Els resultats negatius no són fins la data vinculants, però sí útils de cara a la valoració del resident i del centre. Els resultats positius poden servir per atorgar mèrits al resident.

9. Pla de l'itinerari formatiu

	Maig	Juny	Jul	Ago	Set	Oct	Nov	Des	Gen	Feb	Mar	Abr
R1	Reumatologia		MI sèptics	MI Urg.	MI sèptics	Medicina Interna						Neur.
R2	Neur.	Dermatologia			Clínica del Dolor		COT			MI sistèmics		
R3	MI sistèm.	Reumatologia								Reumatologia pediàtrica		Reum.
R4	Reumatologia										Reumatologia HUGTP	

En els últims anys, s'han modificat en alguns mesos les rotacions del primer any, en funció de les necessitats i de les ampliacions de les rotacions.

Reumatologia

S'adjunta el pla de l'itinerari formatiu personalitzat per a cada un dels residents.

10. Cursos, sessions i activitat investigadora

Cursos

1. Cursos específics oferts per MútuaTerrassa per a R1 (formació troncal obligatòria)
 - ✓ Acollida al resident / Urgències
 - ✓ Bioètica
 - ✓ Bioestadística
 - ✓ Habilitats comunicatives
 - ✓ Seminaris del dijous de Digestiu, Pneumologia i Cardiologia
 - ✓ Reflexió pràctica mèdica
2. Cursos específics oferts per MútuaTerrassa per a R4 i R5
 - ✓ Curs de gestió
3. Cursos específics de Reumatologia per a residents, en el context dels simposis organitzats per la Societat Espanyola de Reumatologia (alguns se celebren cada dos anys):
 - ✓ Simposi d'artrosi
 - ✓ Simposi d'artritis reumatoide
 - ✓ Simposi d'espondiloartropaties
 - ✓ Simposi de malalties sistèmiques
 - ✓ Simposi de tractament del dolor
 - ✓ Simposi d'osteoporosi
4. Formació continuada en les sessions bimensuals (primer divendres de cada mes) per part de la Societat Catalana de Reumatologia

L'R4 haurà de discutir un cas tancat i presentar un cas clínic en alguna de les sessions. Es facilitarà l'assistència dels residents a aquestes jornades acreditades per a formació.

Sessions

Durant els dos anys de formació específica, el resident s'incorpora totalment a les **sessions del Servei de Reumatologia** (clínicoradiològiques, bibliogràfiques i de residents), així com a les **sessions generals de l'hospital** i a totes les sessions d'altres serveis que li resultin d'interès i siguin compatibles amb la seva activitat assistencial. Així mateix, s'intentarà que el resident pugui assistir activament a les **sessions de la Societat Catalana de Reumatologia** (cinc sessions a l'any, de periodicitat bimensual), presentant-hi i discutint-hi casos clínics, com també als **congressos de l'especialitat**.

Activitat investigadora

Durant els últims dos anys, s'introduirà el resident en les bases de la investigació clínicoadministrativa, sempre en la mesura de les possibilitats del servei i l'hospital. Es valorarà en cada cas la possibilitat de fer una estada en alguna unitat específica d'un centre de referència.

Reumatologia	
Itinerari formatiu	Abril 2015

11. Altres

Guàrdies

El resident de Reumatologia farà guàrdies de Medicina durant tot el seu període formatiu, i a partir del segon any s'incorporarà a les guàrdies de Traumatologia (1-2 al mes) formant part del grup de reforç.

Mitjans docents

- Biblioteca amb accés directe i en línia a llibres i revistes mèdiques. Planta 0.
- Ordinadors amb connexió a Internet. Planta 14 i aula d'informàtica de l'Edifici Docent.

Llibre/"portafolis" del resident

El resident elaborarà un "portafolis" o recopilació, en format imprès o digital, del conjunt de proves que mostren el seu aprenentatge. El resident rebrà un document model per facilitar-li la recollida de dades.

El resident periòdicament hi farà constar la informació de la residència relacionada amb:

- ✓ Avaluacions sumatives
- ✓ Avaluacions anuals
- ✓ Còpia de les entrevistes estructurades
- ✓ Nombre de guàrdies mensuals
- ✓ Registre de l'activitat (ecografies, infiltracions...)
- ✓ Registre dels cursos i sessions (amb diplomes acreditatius, si és possible)
- ✓ Còpia de resums (*abstracts*) de congressos i de comunicacions orals